

Szklane szyby przystanków – śmiertelne zagrożenie dla ptaków

Agnieszka Tomalka-Sadownik, Ewa Zyśk-Gorczyńska

W krajobrazie miast dość niedawno pojawiły się przeszklone przystanki. Dla człowieka są przyjazną, estetyczną i bezpieczną odmianą w porównaniu z betonowymi i blaszanymi wiatami. Natomiast ptaki są wobec szklanej tafli całkowicie bezbronne – przy zderzeniu z nią doznają urazów, które najczęściej powodują śmierć.

Dlaczego ptaki nie widzą szyb?

Oko żadnego innego kręgowca nie ma tak doskonałej budowy jak oko ptaka. W siatkówce (warstwie światłoczułej oka) mogą znajdować się dwie lub nawet trzy plamki żółte, odpowiadające za ostre widzenie, a całą gałkę oczną utrzymują mocne mięśnie. Do tego ptaki postrzegają znacznie większą paletę kolorów niż my. Dzieje się tak dlatego, że czopki (rodzaj komórek światłoczułych) znajdujące się w ich siatkówce reagują nie tylko na fale świetlne o długości odpowiadającej kolorom czerwonemu, zielonemu i niebieskiemu, lecz także na promieniowanie UV. Ptaki widzą więc ultrafiolet, dla nas niedostrzegalny. Jednak ich wzrok nie jest perfekcyjny. Główny mankament – u większości ptaków (bo np. u sów nie) – polega na wąskim zakresie widzenia przestrzennego (jest ono możliwe dzięki nakładaniu się pola widzenia obojga oczu), które pozwala tworzyć obraz trójwymiarowy oraz określać rzeczywiste odległości od przeszkody i między przeszkodami. Wynika to m.in. z umiejscowienia oczu ptaków po bokach głowy.

Ptaki nie widzą szklanych powierzchni z kilku powodów. Przede wszystkim, czysta szyba jest dla nich – tak samo jak dla pozostałych kręgowców – po pro-

Fot. Agnieszka Tomalka-Sadownik (3)

Co ptak widzi za szybą przystanku?

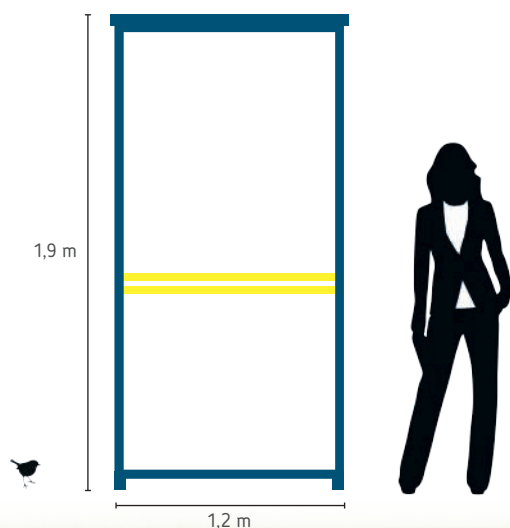

stu niewidoczna. Pokazuje bez żadnych zakłóceń obraz znajdujący się bezpośrednio za nią. W przypadku wiat przystankowych są to często krzewy i drzewa (w tym owocowe), a więc potencjalne miejsca żerowania i odpoczynku ptaków. Niejednokrotnie dochodzi też do złudzenia optycznego, jakim jest odbicie lustra-

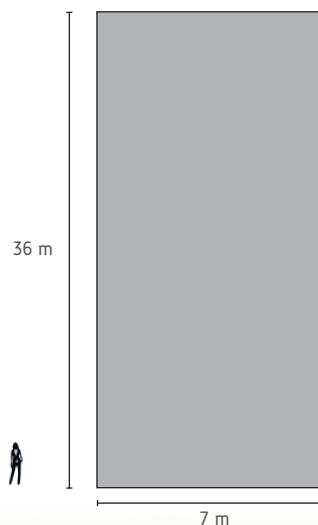
Fot. Babiesan, Wikimedia Commons, CC BY-SA 3.0

Wiata wydaje się nieduża, prawda?

Ale gdyby człowiek był ptakiem, proporcje wyglądałyby tak...

ne. Znamy je, ponieważ oszukuje także nasz wzrok: patrząc na szklaną taflę, mamy wrażenie, że po jej drugiej stronie jest coś, czego faktycznie nie ma. Ptak również widzi np. drzewo czy skupisko krzewów, które w rzeczywistości znajdują się po przeciwnej stronie.

Dowody na istnienie problemu

Wydawać by się mogło, że tak niewielkie konstrukcje jak wiata przystankowe nie będą oddziaływać na środowisko, w tym: **awifaunę**. Jednak przeszklone wiata stanowią realne zagrożenie. Szyby są bowiem niewielkie dla ludzi, ale nie dla ptaków. Przeciętna szklana szyba przystankowa ma zwykle wymiary 1,2 x 1,9 metra. Biorąc pod uwagę średnią wysokość człowieka i średnią wielkość ptaka, to tak, jakby postawić przed nami szybę o wymiarach – uwaga! – 36 x 7 metrów w miejscu, w którym się jej nie spodziewamy: w lesie, na plaży lub na łące. Czy ktokolwiek z nas byłby w stanie zauważyć taką przeszkodę?

Problem dostrzegli sami konstruktorzy przystanków, dlatego na szybach umieszcza się różnego rodzaju widoczne elementy, np. poprzeczne żółte pa-

ski. Niestety, jest to skuteczne jedynie w odniesieniu do człowieka; dla ptaków paski te są za wąskie.

Pozostałością po kolizji ze szklaną powierzchnią może być martwy ptak. Taki widok jest jednak rzadkością, ponieważ ptaki uderzają w wiata zwykle wcześnie rano lub o zmierzchu, co wynika z ich dobowej aktywności. Do czasu, kiedy pojawimy się w tym miejscu (jadąc do szkoły czy do pracy), mogą zostać odciągnięte przez koty, lisy, kuny lub wrony czy gawrony albo usunięte przez służby porządkowe.

Najczęściej obserwujemy ślady w postaci piór przyklepionych do tafli albo odbicie sylwetki ptaka lub jej

Jakie ptaki giną?

W zderzeniu z szybami wiat przystankowych giną wszystkie ptaki, bez względu na wiek, płeć czy gatunek. Są to m.in.: rudziki, grubodzioby, gile, makolągwy, kosy, wróble, wilgi, jaskółki, a nawet średniej wielkości ptaki szponiaste, takie jak myszołowy.

Ten pierwiosnek zginął od uderzenia w szybę okienną.

części. Czy pióro pozostawione na szybie świadczy o śmierci ptaka? Nasze bezpośrednie obserwacje dowodzą, że najczęściej tak. A jeśli nawet ptak przeżyje zderzenie z szybą, to przez dłuższy czas jest zdezorientowany, a przez to bardziej podatny na atak drapieżnika.

Jak można pomóc?

Jeśli nie jest ci obojętny los ptaków, obserwuj przeszklone wiaty przystankowe znajdujące się w twojej okolicy. Uważnie przepatruj otoczenie przystanku (2-3 metry od wiaty): czy gdzieś w pobliżu nie leży martwy ptak? Oglądaj szyby: czy nie ma na nich resztek piór lub odbitej sylwetki ptaka?

Jeżeli zauważysz ślady świadczące o kolizji, sfotografuj je, o ile to możliwe. Wypełnij formularz na stronie www.szklanepulapki.pl i dołącz zdjęcie. Dzięki

Fot. Ewa Zyśk-Gorczyńska (2)

Pióra na szybie – ślad kolizji ptaka ze szklaną powierzchnią

Ślad sylwetki ptaka odbity na szklanej tafli wiaty przystankowej

Inne szklane pułapki

Właściwie wszystkie szklane konstrukcje – od przeszklonych budynków, przez ekrany dźwiękoszczelne, aż po szyby w oknach budynków mieszkalnych – stanowią poważne zagrożenie dla ptaków. Wielopiętrowe oświetlone szklane biurowce wręcz je wabia! Gdy z takim budynkiem zderzy się migrujące stado, jednorazowa liczba ofiar może sięgać nawet kilku tysięcy osobników.

Szklane ekrany dźwiękoszczelne są zagrożeniem także dla lokalnych populacji ptaków. Badania wykazują, że w niektórych miejscach w ciągu trzech miesięcy ginie do 90 osobników reprezentujących aż 30 gatunków!

Problem kolizji ptaków ze szklanymi taflami jest – oprócz niszczenia siedlisk i kolizji komunikacyjnych – najważniejszym czynnikiem śmiertelności ptaków w skali globalnej. Szacunkowe wyliczenia pokazują, że w skali roku problem ten dotyka około miliarda osobników.

temu poznamy skalę zjawiska, a nade wszystko będziemy mogli wykryć miejsca kolizji, aby likwidować zagrożenia, jakie stanowią przystanki.

Rozwiązanie problemu jest łatwiejsze, niż mogłoby się wydawać. Nie trzeba usuwać przeszklonych wiat – wystarczy okleić szyby naklejkami. Nie mogą to jednak być sylwetki gatunków z rzędu szponiastych (jego dawniejsza nazwa to drapieżne), ponieważ ptaki je omijają i... wpadają na szybę tuż obok. Ponadto ptak drapieżny stanowi zagrożenie, gdy znajduje się w ruchu, a nieruchoma, jednobarwna naklejka jest po prostu przeszkodą.

Najskuteczniejsza metoda to użycie naklejek ciągłych – najlepiej pionowych pasków (poziome sprawdzają się gorzej), np. białych lub czarnych, o szerokości co najmniej 2 cm, oddalonych od siebie o nie więcej niż 10 cm, lub naklejek z gęsto nadrukowanymi kropkami.

SŁOWA, KTÓRE WARTO ZNAĆ

AWIFAUNA patrz słowniczek na s. 23

Jeśli chcesz pomóc ptakom, odwiedź stronę internetową www.szklanepulapki.pl i weź udział w obserwacjach przystanków. Poinformuj o naszym portalu swoich przyjaciół i rodzinę – może oni również zechcą włączyć się w naszą akcję.